Vstáwá płacey v Sądow w Práwie Máydeburskim/

Ták przed Burmistrzem á Ráycámi / iáko przed Woytem/ Nowo vczyniona.

Cum Gratia & Priuilegio REGIÆ MAIESTATIS.

Lazarus Andreę excudebat.

M. D. LIX.

Ponieważ pierwey v tákowych Sądow ludźie byli obćiążáni/ á w Nakłády przywodzeni płaceniem Win/ co było vbogim Ludźiem ku wielkiemu obćiążeniu. Tedy Krol Jego Miłość/ Sławney pámięći Sygmund tego Imienia pierwſzy raczył roſkázáć/ áby tę Vſtáwę chowano/ á więcey nad tho nie brano/ iedno iáko ſye ná dole nápiſze: Gdźie w Krákowie Mieyſcie głownieyſzym tey Korony/ iuż to ták v Sądow záchowywáią/ y wſzedy tho ták po wſzytkiey Koronie chowáć máią.

Wszytki rzeczy niepożyteczne niemáią być dáley w Práwie chowány/ y ty pytánia ktore w Práwie bywáły/ á ná kożde pytánie Burmistrz álbo Woyt skazánie czynił. Aby tego nie było/ tylko w tey rzeczy/ o co miedzy stronámi idźie: w tákiey rzeczy Sedźia Wyrok/ to iest skazánie/ wysłyszawszy żálobe y odpowiedź od stron vczynić ma. Ale w innych rzeczách/ iż gdy kto cudzą rzecz spráwuie/ y przypytawa sye od swey strony przećiw pozwánemu/ pyta potym pozwány o to/ ieśli ma pokázáć gdźie iest ku spráwowániu rzeczy tey vmocowan: w tákiey rzeczy y w drugich sobie rownych/ nie potrzebá skazánia żadnego czynić/ od ktorego by płáćić miano: Ale słownie Sedźia roskaże/ áby mocowánie vkazał ku spráwowániu tey rzeczy/ zá to nic nie biorąc. (.) (.) (.) (.)

SEntencyą też/ to iest/ skazánia nie ma Sedźia czynić ná iedney strony żądánie á pytánie/ oprocz tego żeby żadna Stroná nie stánełá z vpozu/ iáko zową Láćinnicy contuma-

citer, w tych rzeczách gdy pyta iedná Stroná/ mamli Strone pozwáć/ álbo máiąli mi Aktá czyść/ álbo ieśli moge około moiey rzeczy Testámentem czynić á dysponowáć. Tu Sentencya ma mieysțce. ∴ ∴ ∴

TEż gdźie czyniono Sentencye około potwierdzenia Listow/ Minut/ Swiádectwá/ Mocowánia kthorey Osoby/ to iest/ Plenipotencyey/ Opieki/ Testámentow/ to iuż niema być. Abowiem tákie potwierdzenia nie potrzebne są/ y nic práwá nieprzydáią/ gdy sye vkaże/ żeby rzecz nie byłá spráwiedliwa/ co sye s słow á z rzeczy tych co przed Sądem czynią/ iáśnie okázáć może/ A poznáć kożdego Spráwiedliwość. ∴ ∴ ∴

W Práwie/ iáko wedle obyczáiá sobie opráwuią: A kożdą s tych rzeczy Sedźia osobno skázował:á zá kożde mu skázowánie płácono/ To teraz ná ty wszytki rzeczy skazánie iednym rázem ma vczynić.

TEż około vkazánia Gwaru álbo Zastempu/ gdy pytáią ieśli Gwar ma

vczynić/ ktorym obyczáiem / kiedy/ ieśli ij dobrze vczynił/ ieśli czás áby Gwar złożył/ Tu też skazánia ná tákie rzeczy nie potrzebá: dosyć ná tym iż podniowszy práwą reke / podniesye pálec wedle Máydeburskiego Práwá opisánia/ á Gwar wedle Práwá vczyni.

TEż przy Appellácyách gdy sye kto odzowie od skazánia / nie trzebá Sentencyey w tym/ ieśli ma być dozwolona Appellácya: A iáko rychło kto Appelluie/ma wykonáć swoie Appellácyą : á to przeto thego nie trzebá/ iż kożdy może wiedzieć / y wie / iż od skazánia po przy ktorą iuż strony wypuszczą/ o te rzecz kthorą sye miedzy imi dzieie/Appellowáć kożdy może. A iż thež Appellácyey rok á koniec iest do sześci Niedziel: oprocz iżby then co Appelluie / ostrzegł to sobie w Práwie / iżby mogł rychley swą Appellácyą wypráwić / co mu bedzie wolno vczynić/ gdy strone przyzowie ku swey Appellácyey.

NIe máią też thego Sedziowie czynić / áby co mogą czynić / iednym skazanim odpráwić / áby kilká skazánia dla swego pożytku z osobná czynić mieli/ iáko gdy skażą zápłácić

dług / tedy iuż przytym ma ſkázáć zárázem czás záplácenia / do dwu Niedziel / do oſmego dnia / álbo do trzećiego dniá / álbo do Zachodu Słoncá / thák iáko w tákiey rzeczy ſkázáć przychodźi wedle Prawá.

PRzyſyegi gdy bywáią zá ſkazániem / thedy też tego pytánia nietrzebá / y iáko then co ma przyſyądz / ma przyſtepić ku Krzyżu / ná ktory przyſyądz ma / iáko ma przyſyądz / ieſli czás klekną̨ć / pálec położyć álbo złożyć s Krzyżá / wſtáć. Doſyć bedźie ná tym / iż o to pytáć bedźie Prokurator / ieſli iego ſtroná od ktorey ſpráwuie / wedle obyczáiu Práwá przyſyegi vczyniłby nie mogł zá iednym rázem / ile rázow bedźie mogł czynić á popráwić ſye: Jeſli Meſkie Pogłowie / tedy dwá rázy możeſye popráwić po pierwſzym. Tu w tey mierze iedná Sentencya.

DRuga Sentencya theż potrzebna / gdy pyta Prokurator / ieſli iuż ſtroná gdy przyſyege wedle ſkazánia vczyni / wolen ma być od przenágábánia powodowego. A od Krzyżá też ná ktory przyſyegáią / niema nic bráć.

PRzyſyege gdźieby theż ſtroná

stronie odpuściłá / tu żadney winy Sędzia nie=ma bráć/tylko ći máią wine álbo iáko w Prawie zową pokup/przepáść/ ktoryby przysyęgi skazáney vpornie nieuczynił: Abowiem iesli ten przeciw ktoremu przysyądz miano / z łáski álbo prze Bożą Boiazń odpuści przysyęge / thedy niemász przyczyny / czemu Sędzia wine zá to ma bráć/ gdy doświádczona rzecz iest / iż wiele tákich bywało/iż by był nieprzysyągł snadź/boiąc sye winy ktorą Sędziemu miał dáć/tedy przysyągł.

SWiádki gdy wiodą tedy też tám skazánia nie potrzebá / gdy pytáią iesli swiádek tám ma być przypuszczon do tego mieystcá/álbo Kołá gdźie Sąd syedźi/mali być słuchan. Gdy też Woźny/ álbo ten Mieyski Sługá świádczy że pozywał/mali też tám być przypuszczon/ gdyż to wszytko są iáko Polskim iezykiem zową Łápáczki:poniewaź tákie mieystcá máią być wolne tym co spráwuią swoie rzeczy. A Podwoyski też potrzebny / áby przy Sądźie był.

GDy thez przy Spráwách cztą ktore Minuty / tedy od kożdey bráno grosz : A niegdy niektore były bárzo krotkie ku czcieniu:

Tákże

Tákże theż gdy czćiono rozne rzeczy á potrzebne ku tey spráwie / ktora sye dźieie / s ksyąg Sądowych / thedy od kożdey rzeczy rozno brano po groszu. A ták od wszystkich rzeczy co bedą czyść w iedney spráwie / á ná iedno syedzenie Sądowe : iedno ieden grosz bráć máią.

A Iż Prokuratorowie mowiąc á replikuiąc / wiele przy náczynią / á ile rázow mowią / tyle to rázow do ksyąg wpisuią : A ták w máłey rzeczy nie máłe ksyegi oney prze bedą / ktorych pothym rzeczy / ná ostátnim Sądzie / Sedziowie rzadko álbo nigdy nie cztą. A ták dosyć ná tym / że tho co Prokuratorowie mowią / że to ieden raz zápiszą / y od tego też ieden raz zápłácą.

BDziebY stronánie stánełá / iżby ią wniestánim zdano / tedy od zápisánia Contumácyey w rzeczách ktore nie są wietsze dźiesyąci grzywien / iedno od thego grosz ma być dano. A iesliby około Plenipotencyey co sye dźiało / tedy grosz ieden tylko raz ná pierwszym roku : ná drugich rocech nie trzebá od tego nic płáćić / gdy iuż Vrząd wie / iż iest mocowány / gdyż przed tym gdy sye rzecz dźiałá około niestánia á prze-

zyskow cze-

zyſkow częſtokroć brano od Plenipotencyey/ y nakłády niemáłe s tákich rzeczy ſye mnożyły.

Wzdánie/ gdy wiele Dziedzicow czyniło iedno dziedzictwo wzdawáiąc/ tedy od kożdego z oſobná płácono Przyſyężnikom/ gdyż to iedno ieden raz ma być/ od wſzytkich ſpołem zá iedno wzdánie iednoż zápłácenie wedle ſtárego zwyczáiu/ iáko przed tym od tego płácono/ gdyż też táka rzecz/ iednym ſye zapiſem álbo Aktem odpráwi. ∴ ∴ ∴ ∴

Zprzedu ieſli kiedy odkłádano ſądy ná inny czás/ tedy też gdy ſtrony Attentowáły roku/ á Sąd przełożono/ tedy y od tego że ſtrony Attentowáły roku/ brano od nich pieniądze. A ták to wſzytko iuż ábrogowano/ iż od tákich rzeczy y im rownych nie máią nic bráć/ tylko iáko ſye nápiſáło o thym od czego co ma być brano/ thedy ſye to ták ma záchowáć.

W Sądzie wielkim niemáią być winy ktore bierano/ iż ktho omylnie ſye podmowił/ álbo Woytá pierwey niż Burgrábie miánował/ ábowiem tho nic nie należy ku

przekazce Spráwiedliwośći.

Gdy kogo obwołáią ná Gwałćie ná Mężoboystwie / tedy też tu pytánia wiele bywáło / A zá kożdym pytánim nakład szedł / A ták then porządek ma być chowan / Od wezwánia Ławnikow ieden grosz: Podwoyskiem u co pozywa odeczterech pozwow cztery grosze: od pierwszego skazánia iesli ma być pomoc od Práwá ku wezwániu Mężoboyce / od tego szeląg ieden Ławnikom: od wezwánią Mężoboyce Podwoyskiemu szelągow cztery. Tákiesz też gdy powie że pozywał álbo wołał / szelągi cztery Od skazánia ktore iuż bywa po żáłobie strony / zá niestániem drugiey strony. Tedy ná koniec pytáią iesli ma być ten zábity pochowan / zá co wszythko iedno dwá szelągi Ławnikom máią być dány / á nie wiecey. A Sedziemu zá ty dwie Sentencye od kożdey po groszu. Słudze álbo Prokuratorowi co te Rzecz bedzie spráwowáł / dwánaśćie groszy. A wywołánie álbo wypowiedzenie gwałtownıká / iáko Łáćinnicy zową Proscriptio, ma być od Ławnikow vczyniono głosem / Polskim Iezykiem / áby wszytcy słysząc rozumieli. (:) (:) (:) (:)

BDzieby ieden z drugim swarliwemi słowy nászedł álbo złáiał / á Sąd by to słyszał/tedy niema być kożdemu Przysyeżnikowi y Woytowi z osobná winá zá to płaconá: Ale iednesz wine położy ten co łáiał ták Woytowi iáko Przysyeżnikom/ groszy pieć á dwádzieściá y szeląg ieden: A stronie tey ktorą złáiano / ten co łáiał poki Sąd syedzi bedzie powinien opráwić/ á odezwáć to. A iż gdy sye przed Sąd pozywáią o sromotne słowá gdy pozwány przy/ thedy skázowano przysyege: A wszákże iż to zwyczay ták dzierży/gdzie sye słow łáiących dotycze/ niedopuszczáią przysyegi: Y skázowano zárázem/ áby obwiniony álbo pozwány dał wine. A przydáło sye tho iż Niewiástá z Gniewu pozwáłá trzech álbo czterech / iże mie zesromocili/ złáiáli: á ták wszytkim poniewasz nieprzysyegáli skázowano wine dáć/á ták w tym bywáło wiele potwarzy/y niemáłe bránie win: A przeto w tákich rzeczách gdy sye przytráfi miedzy ludzmi oboiego Stanu / á zwłaszczá lekkich á máłych Person/ Sedzia to ma vznáwáć/bes wszytkich nakłádow: A Stroná obżáłowána / gdy ią swiádecthwem przeswiádczą / ma skázáć áby Strone obrázoną thymi Słowy przeprosiłá.

ZAl mi tego iżem to s popedliwoſci á z gniewu vczynił/álbo vczyniłá / gdyż o tobie nigdy nic złego niewiem: y proſzę ćie dla Páná Bogá/ áby mi tho odpuſcił álbo odpuſciłá. A wine karząc zá niepowſćiegliwoſć Jezyká Sedźia ma wźiąć trzy groſze. Jeſliby z vporu zá roſkazánim Sedźiego przeproſić nie chćiał / tedy máią tákiego álbo táką wſádźić zá ſzyię w Kunę: A pierwey go niewypuſćić/áż temu doſyć vczyni.

OKolo Ran krwáwych/ćieſzkich/ á ſzkodliwych/ gdźieby ſye rzecz dźiałá/ gwáłtownie vczynionych/obwołánych/ á oświádczonych: Sedźia ták ſye ma záchowáć w bróniu win/ieſliby ſye tákie Rány przydáły po wywołániu Sądu wielkiego / niżby dwie Niedźieli minęły / tedy czterdźieſći groſzy winy máią być wźięty. Ale ieſli żeby tákie Rány innego czáſu niż pod wywołánim Sądu wielkiego przydáłyby ſye/tedy winy niemáią wiecey wźiąć iedno pięć á dwádźieſćiá groſzy y ſzeląg ieden. Ale około

proſtych

prostych krwáwych Ran álbo sinych/ niemáią tych áni w ták wielkich záchowywáć/ tylko Sędzia ma wziąć sześć groszy/ á nie więcey.

PRokuratorowie máią być przy syegli / ktorym ma być dawano Ab Arestatione, to iest Polskim słowem/ od zapowiedźi rzeczy zástáney / od vstánia Roku / od przewleczenia álbo záwieszenia Cauzy ná inszy czás Prokuratorowi ieden grosz. Ale zá tho co spráwuie rzecz iednego dniá/ tedy cztery grosze kożda stroná swemu Prokuratorowi dáć ma.

A Ktorzyby Prokuratorowie przy syądz niechćieli: Sędźia niema im dopuśćić przed swym Sądem żadney rzeczy spráwowáć/ á gdźieby przećiw temu czynili/ tedy przes vrząd zá to máią być karáni.

A Gdźieby ktory przyiaćiel powin ny przed Ráycámi/ álbo Sądem Woytowskim od przyiaćielá ná krotce chćiał spráwowáć/ álbo rzecz powiedźieć /. tácy máią być od Przysyęgi wolni / oprocz żeby thez od innych spráwowáć chćieli. Ktoby thez Prokuratorá z innąd przy-

wiodł / tedy go też niemáią do przysyegi ćisnąć/ oprocz żeby też od innych spráwował / tedy powinien bedzie thyż brzemioná nosić / iáko inni Prokuratorowie co tám mieszkáią á przysyegáią.

Przysyegá Prokuratorow táka być ma.

JA :N: przysyegam Bogu / iż Sedziemu álbo sądowi iego posłuszen być chce w tych wszytkich rzeczách ktore s Práwá bede powinien : A iż wiernie/pilnie/ bes wszythkich przewłok:nie tym obyczáiem ábych przewłoki vmyslnie czynić chćiał / vrząd moy Prokuratorski czynić á spráwowáć bede: Y tey rzeczy ktorą przyyme/ á kthorey mi sye zwierzą/ wedle naywyższey możnośći Rozumu mo-iego/ wedle Sumnienia iáko nalepiey bede rozumiał á vmiał / bede

bronił/ á

bronil/ á Spráwy áni Rády they/
ktorey mi sye iuż zwierza drugiemu
nie powiem: Ani przystąpie do dru-
giego spráwowáć iego rzeczy odstą-
piwszy od pierwszego / od kthorego-
bych sye podiął : Ale iuż przy thym
spráwowáć á trwáć bede/áż do doko-
nánia tey rzeczy: Listow/Zapisow/
ktore bede miał od strony swoiey/tá-
kiesz też rády/rozmow w they rzeczy
ktorey mi zwierzono żadnemu á ow-
szem stronie przeciwney álbo Pro-
kuratorowi iego álbo komu s tych co
by przeciwney stronie byli przychyl-
ni/á przy niey stali/áni słowem/áni
pismem/ áni żadnym znákiem/ przes
sye álbo przes kogo innego: Y dobro-
wolnie nie dam ná sobie zyskáć ihey
Cauzy ku szkodzie mego Princypa-

łá/y

lá/ y wszythko chce czynić wiernie á cále / co ná dobrego Prokuratorá á Obrońce rzeczy należy: A nie opuszcze tego y przećiwnego temu nic nie vczynie/ z Láski/ z Miłośći/ z nienawiśći/ zá Dáry/ áni zá żadną ináką rzeczą: Ták mi Pan Bog pomoż.

W Woytowskich Sądow gdy sye wszytki rzeczy niepotrzebne máią iuż ná strone odłożyć/ á w nakłády Ludzie nie máią być przywodzeni: tedy wszytki spráwy v Woytowego Sądu/ á zwłászczá ktoreby niebyły wietsze dziesyąći Grzywien/ owszem wiec miedzy vbogimi Ludźmi nátychmiast Woyt bes odwłoki á bes wszelákich win / ma rozeznáć á koniec vczynić/ ták iáko sye theż to przed Rádą á Burmistrzem záchowywa: á od pozwu nie ma nic być wiecey wzieto iedno szeląg ieden: od skazánia też szeląg: á od cżcienia co s ksyąg wynidzie / od thego nic nie płáćić.

OD Minut álbo Zapisow/ ktore biorą

re biorą w sprawách / ták przed vrzedem Woytowskim / iáko też przed Przysyężniki / ktore idą s Ksyąg vrzedu Woytowskiego / gdźie napiszą ná pułkarty / to iest iedne strone pułarkuszá Papiru / iesli przyłożą Pieczeć / tedy dwá groszá dáć: Jesli niemász Pieczeci / tedy grosz. A od iedney kárty cáłey nápisáney gdy s Pieczecią trzy grosze / á bes Pieczeci dwá groszá. A thák około wszvtkich rzeczy pisánia ma sye ták záchowáć.

Gdy z Vrzedu Woytowskiego pieczetują iáki Sklep / álbo Komore iáką / iákosye to przydawa miedzy ludźmi s potrzeby á z zwyczáiu w tákich rzeczách záchowáłego / thedy od tego ma być płácono trzy grosze á nie wiecey. A gdy by Skrzynie álbo Száfe iáką pieczetowano / tedy iedno ieden grosz.

A Gdźieby sye Strony zgodźiły / iżby zásye Vrząd otwarzał / tedy grosz ieden: ále gdźieby rzeczy nie było wiecey w támtym zámknieniu niżli ktoreby stały zá dźiesyeć Grzywien / tedy iedno ieden Szeląg.

Gdy kogo czynią mocnym ku

iákiem ſpráwam przed ſámem Woytem/tedy w tych rzeczách ktoreby on ſpráwował/od Zapiſu/ od zdánia w nieſtániu/co pierwey od tego groſz dawano/áby byłá roznicá miedzy Sądy Gáionymi/ á miedzy Woytowſkiemi/ thedy iedno Szeląg ma być dawano.

WWiązánie gdy komu dawano w iáki ogrod/á przytym były nieiákie domki/ álbo chałupki/do onego ogrodá przyſłuſzáiące/tedy od wſzytkich tákich rzeczy z oſobná bráno. A ták gdyby w iáki ogrod/á były też przytym iákie domki/ Wwiązánie dawano/ktemu ogrodowi przyſłuſzáiące/ tedy od tego wſzytkiego społem/ á nie od kożdey rzeczy oſobno dáć/ iáko dawny zwyczay ieſt/co od Wwiązánia należy álbo dawáią. .˙. .˙. .˙. .˙. .˙.

GDyby thez wiele Dziedzicow było Bráciey álbo innych przyaćioł/coby zá iedny oſoby mieli być rozumiáni/ tedy Woyt od wſzytkich ma wziąć społem/á nie od káżdego oſobno/co od tákiego Wwiązánia dawáią.

A Gdzieby táka poſſeſſya dawa-

no roznym Personam / żeby iedni mieli Prawo przyrodzone / drudzy nabyte / w takich rzeczach od każdego z osobna Woyth ma wziąć wedle zwyczaiu co od tego przysłusze.

KOnie gdzieby też były vrzędnie wzięte / a do Vrzedu przywiedzione / wielka też vtrata około tego ludziem bywała iesli wiele koni było / a długo ie chowano / abowiem na kożdy dzień a noc od chowania brano po groszu. A tak niema być brano iedno szeląg ieden. A od karmienia kożdy dzień y noc iedno ieden grosz ma być brano: a ktoby zarazem chciał reczyć / tedy ma mu być na Rekoiemstwo dano: a od Obory nie bedzie nic dać.

GDy Nakłady szacuią ktore s Prawa skazuią za rzeczą zyskaną / thedy miedzy nakłady to ma być poczytano / co strona Sądowi da / Prokuratorowi na dzień ma dać / y co za Minuty ma być dano wedle Vstawy iako na gorze napisano.

POdwoyscy też gdy pozywali iż iedna strona pozwala / o też też rzecz dru-

ga ſtroná pozwáłá: A ták czyy pierwſzy Pozew był / bywáłá około tego roznicá á prza / á Podwoyſki od obudwu brał. A ták vznawſzy czyy pierwſzy Pozew w tákich rzeczách / nie ma brać iedno od iedney ſtrony.

TO też był wielki błąd y ludźiem bárzo ſzkodliwy á nie ſpráwiedliwy / y nie ma być chowan / á owſzem zákazan / iż ieden ktory miał z drugą Stroną czynić á był możnieyſzy / Prokuratory álbo też Podwoyſkie náigł á zákupił: á iż ich drudzy mieć ku ſwey potrzebie niemogli / co niema być / y ma to być zákazano á broniono.

Dokonczenie.